

Saako olla mansikoita, kysyvät Olga ja Onni-Elmeri. Takana äidit Päivi Forsman (vas.) ja Sirpa Lyytikäinen (oik.). Keskellä perhehoitaja Sarita Taipale.

TAVALLISTA PÖLLÖILYÄ

Lyhytaikainen perhehoito tarjoaa kehitysvammaisen lapsen tai nuoren vanhemmalle hengähdystauon ja on lapselle tärkeä ja jännittävä oma juttu.

TEKSTI KIRSI-MARJA NURMINEN KUVAT PETTERI KIVIMÄKI

Sarita ja Ville Taipale toimivat kehitysvammaisten lasten ja nuorten sekä nuorten aikuisten lyhytaikaisina perhehoitajina Keski-Suomessa Laukaassa. Lapset ja nuoret tulevat heille yleensä yhdeksi viikonlopuksi kuukaudessa.

– Tavallisesti tätä palvelua tarjotaan perheille lapsilähtöisesti eli perhehoito voi tukea esimerkiksi lasten sosiaalisia taitoja ja tarjota uusia ihmissuhteita. Tänne tulo on heidän oma juttunsa. Nuoret taas voivat perhehoitossa harjoitella itsenäistymistä. Jotkut saattavat olla ensimmäistä kertaa yökylässä poissa kotoa. Se ei aina ole ihan helppoa. Toki viikonloppu perhehoitossa mahdollistaa myös vanhempien vapaan pitämisen ja ajan antamisen muille sisaruksille sekä auttaa jaksamisessa, kertovat Taipaleet.

Kaiken kaikkiaan perhehoitossa käy noin 20 lasta ja nuorta, joista suurin osa säännöllisesti. Jotta paletti toimii, vaaditaan perusteellista ennakkosuunnittelua.

– Olemme jo esimerkiksi aikataulutaneet koko tulevan syksyn, että kuka tulee milloinkin. Ehdotamme sitten aikoja vanhemmille. Iso kiitos kuuluu heille siitä, että saamme kaiken soviteltua kalenteriin. Se antaa meille myös mahdollisuuden suunnitella omat vapaamme. Moni saattaa ihmetellä, että miten lapsia on noin paljon, mutta kaikki eivät todellakaan tule yhtä aikaa, Taipaleet nauravat.

Perhehoitolainkin mukaan perhehoitoperheessä voi olla sijoitettuna enintään 6 lasta tai nuorta, kun perheen molemmat vanhemmat toimivat perhehoitajina.

Suunnittelua helpottaa se, että kuluneen neljän vuoden aikana lapsista ja nuorista on ehtinyt muodostua kaveriporukoita, jotka haluavat tulla perhehoitoon yhtä aikaa.

– Meillä on tällainen isojen jätkien ryhmä, sitten on teiniporukka ja pienemmät lapset. Se on vähän sellaista leirimeininkiä, kun he tulevat.

Arjen taidot tutuiksi

Arki perhekodissa on tavallista perheen arkea.

– Leikitään pienempien kanssa, ulkoillaan ja käydään kaupassa. Joskus voi olla jotain ekstremeä, kuten vaikka huvipuistossa tai uimassa käyminen. Välillä tuntuu siltä, että nuoret tulevat perjantaina ja istuvat tähän sohvalle ja nousevat siitä sitten sunnuntaina – meinaa mennä lörpötelyksi koko viikonloppu. Mutta toki me välillä laitamme heitä uloskin. Toisaalta, jos lapset ja nuoret keksivät keskenään mukavaa tekemistä, niin emme me mene sitä omilla ehdotuksillamme sotkemaan. On mukavaa, jos tekeminen lähtee heistä itsestään ja että he viihtyvät.

Viikonlopun aikana ei ehdi toteuttaa suurisuuntaisia opetustuokioita, mutta pieniä arjen askareita ja taitoja kyllä harjoitellaan.

– Esimerkiksi kaupassa käydessä voi harjoitella rahan käyttöä ja liikenteessä kulkemista, kotona taas vaikka sän-gyn petaamista, Taipaleet muistuttavat.

Laukut pakataan ajoissa

Perhehoitajia ilahduttaa eniten se, kun näkee lasten ja nuorten kehityksen. >>

Vaikka Olga viihtyykin parhaiten kotona, saa hän perhehoidossa erityistä huomiota. Sarita Taipale auttaa Olga laittamaan kukan korvan taakse.

– Myös se on mukavaa, kun tietää heidän odottavan tänne tuloaan ja että he viihtyvät meillä tuttujen kavereiden seurassa. Olen kuullut, että joku saattaa aloittaa laulun pakkaamisen parikin viikkoa ennen. Samoin on kiva kuulla, mitä vanhemmat ovat lasten poissa ollessa tehneet ja tietää, että heilläkin on hyvä olla, Taipaleet pohtivat.

Toiminnan suurin haaste on kalenterointi ja lasten ja nuorten ryhmäyttäminen.

– Kun meille olisi tulossa perhehoitoon uusi lapsi tai nuori, mietimme aina, sopiiko hän tähän porukkaan. Tämä on välillä aikamoista palapeliä. Samoin lasten erityispiirteet tuovat omat haasteensa.

Koska lapset ja nuoret tulevat eri kunnista, on yhteistyökumppaneitakin luonnollisesti monta.

– Keski-Suomen maakunnallinen vammaisten ja ikäihmistien perhehoidon koordinointi -pilottihanke on tässä suhteessa helpottanut tilannetta, kun kuntien toimintatavat ovat yhtenäistyneet. Koordinaattori **Merja Korpeilan** rooli on suhteessa meihinkin suuri, sillä hän tuntee meidän ja osaa yhdistää lyhytaikaista perhehoitoa tarvitsevien lasten ja nuorten perheet meihin. Mitä paremmin

tuntemme toisemme, sitä paremmin perhehoitokin onnistuu, painottavat Taipaleet.

Sydäntä kuunneltava

Taipaleet ovat perhehoitajuutensa aikana oppineet kuuntelemaan sydäntään.

– Välillä on pakko rajata tulijoiden määrää. Me olemme niin sanotusti profiloituneet lapsiin ja nuoriin. Se on helpottanut toimintaa. Mietimme tätä paljon jo ennen perhehoitajiksi ryhtymistä. Silti on joskus vaikea sanoa ei. Samoin omien vapaiden suhteen on osattava olla tiukkana.

Matala kynnyks ottaa yhteyttä helpottaa yhteistyön rakentamista.

– Kun vanhemmat tuovat lapsensa meille, juttelemme siinä asiat selviksi. Silloin heidän ei tarvitse huolehtia siitä, miten lapset pärjäävät. Yleensä emme häiritse vanhempia viikonloppuna, ellei sitten joku halua erityisesti kuulla, miten täällä menee. Toivomme, että vanhemmat kertovat mahdollisista muutoksista, jotka voivat vaikuttaa perhehoitoonkin. On tärkeää, että voimme keskustella niistä yhdessä ja miettiä, miten meidän pitäisi asioihin reagoi-

”

Ei vapaasta pystyisi nauttimaan, jos lapsesta olisi koko ajan huoli. Kun Onni-Elmeri on perhehoidossa, voin rentoutua – olla vain ja lukea vaikka lehtiä.

da. Koska tunnemme lapset ja nuoret hyvin, huomaamme kyllä nopeasti, jos jotain on vialla, sanovat Taipaleet.

Myös työntekijöiden kanssa yhteistyö on sujunut hyvin.

– Siitä voi antaa kiitokset, että heidät saa yleensä helposti kiinni. Koemme, että he kyllä arvostavat tehtäväämme.

Kokeilemalla tutuksi

Taipaleet ovat käyneet perhehoitajien mentorikoulutuksen ja ovat valmiita auttamaan aloittavia perhehoitajia.

– Meille on tärkeää tietää, että tukea on saatavilla, jos sitä tarvitsee. Nykyisin onkin jo tarjolla monenlaista tukea. Meille on tarjottu esimerkiksi työhohjausta, mutta emme ole sitä vielä kokeneet tarpeelliseksi. Sen sijaan olemme osallistuneet koulutuksiin. Samoin olemme kyselleet Perhehoitoliitosta neuvoja.

Taipaleet rohkaisevat uusia sijaisvanhempia miettimään myös lyhytaikaista kehitysvammaisten lasten ja nuorten perhehoitoa.

– Ensimmäisen voi kokeilla pienesti vaikka yhtenä viikonloppuna kuukaudessa yhden lapsen kanssa ja kuulostella, miten se sujuu. Kaikki perhehoito on arvokasta ja kaikenlaisia perheitä tarvitaan, niin maalla kuin kaupungissakin asuvia. Tämä ei ole mitään tähtitiedettä, vaan tavallista pöllöilyä. Mutta toimeentulo kannattaa miettiä tarkkaan, ennen kuin irtisanoutuu muista töistä, sanovat Taipaleet.

Lapsen oma juttu

11-vuotias **Olga** ja 10-vuotias **Onni-Elmeri** ovat viettäneet Taipaleiden luona viikonloppuja jo useamman vuoden ajan – Onni-Elmeri melkein perhehoidon käynnistymisestä lähtien. Uudesta vaihtoehdosta vanhemmille kerrottiin kunnan vammaispalveluissa.

– Aikaisemmin meillä kävi kotona hoitaja, jolloin me vanhemmat saimme vapaan viikonloppun, kertoo Olgan äiti **Päivi Forsman**.

Lapset ovat luonteeltaan erilaisia. Olga viihtyy kotona ja Onni-Elmeri taas lähtee vauhdilla minne vain.

– Muilla lapsillamme on kavereita, joiden luona he käyvät välillä yökylässä. Olgalla ei ole tällaista mahdollisuut-

ta. Siksi perhehoito on Olgan oma juttu. Vaikkei häntä aina huvittaisi lähteä, viihtyy hän silti perhehoidossa hyvin. Kotiin tullessaan Olga tuumaa usein, että oli kivaa, mutta en taida mennä uudelleen, naurattaa Forsman.

– Onni-Elmeri lähtee kyllä mielellään, mutta joskus hän voi olla kouluviikon jälkeen vähän väsynyt. Olen huomannut, että Sarita ja Ville ovat hänelle tärkeitä, miettii äiti **Sirpa Lyytikäinen**.

Kävelyretkiä ja rentoutumista

Vilkkaat ja ehtiväiset lapset pitävät vanhempansa valppaana. Siksi vapaa viikonloppu tuo kaivattua omaa aikaa.

– Kotona pitää aina tietää, missä Olga on ja mitä hän tekee. Kun Olga on perhehoidossa, saatamme muun perheen kanssa tehdä pitkiä kävelyretkiä. Olga ei niin niistä välitä eikä tykkää kävellä pitkiä matkoja. Nämä viikonloput ovat tärkeitä henkireikiä meille kaikille. Koska meillä on iso perhe, on tärkeää, että Olgakin saa joskus erityistä huomiota – ja sitä hän saa Saritan ja Villen luona, Forsman huomauttaa.

– Ei vapaasta pystyisi nauttimaan, jos lapsesta olisi koko ajan huoli. Kun Onni-Elmeri on perhehoidossa, voin rentoutua – olla vain ja lukea vaikka lehtiä. Onni-Elmeri on nopealiikkeinen, ja vasta kun hän on poissa, huomaan, kuinka paljon häntä pitääkään vahtia, huokaa Lyytikäinen. ■

Olga ja Onni-Elmeri pitävät äitinsä Sirpa Lyytikäisen ja Päivi Forsmanin valppaina.